

Unde recte Augustinus, lib. 17 contra Faust., c. 11: *In nullum nomen religionis congregari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, vel sacramentorum visibilium consortio colligentur.* Vide ipsum Augustinum, tertio contra epistolam Parmenian., capite primo. Confirmatur, nam Ecclesia, quæ tempore Apostolorum extitit, et in quam Spiritus Sanctus visibiliter descendit, visibilis erat, eademque visibiliter aucta fuit, quando die uno jam tria, jam quinque millia hominum ad illam sunt addita, Actorum primo, secundo, tertio, et quarto. Eadem consequentibus annis per sensibilem prædicationem et miracula paulatim crevit visibiliter. Eadem denique continuata serie propagata, et quasi per manus tradita, ad nos usque pervenit; erit ergo et hæc præsens Ecclesia etiam visibilis, cum eadem sit, atque eisdem signis sensibilibus discerni queat.

5. *Assertio secunda. — Probatur primo.* — Dico secundo: Ecclesia Christi vera, illa est quæ perpetuo visibilis perseverat. Hæc conclusio parum a præcedenti differt, et eisdem fere fundamentis nititur; astruitur tamen ad refellendam directe inanem illam distinctionem hæreticorum, et probatur primo. Nam Ecclesia quam Christus fundavit visibilis est, ut Scriptura docet, et tamen hæc eadem est perpetua; ergo duæ ejusmodi proprietates eidem Ecclesie conveniunt, neque possunt a vera Ecclesia separari, et utrumque patet ex Matth. 16, ubi de Ecclesia super Petrum fundata, atque adeo visibili, dicitur, quod *porte inferi non prævalebunt adversus eam.* Secundo, quia semper oportet esse pastores visibiles in Ecclesia. Est optimus locus ad Ephes. 4: *Quosdam dedit, etc., ad consummationem Sanctorum donec occurramus omnes in virum perfectum,* id est, usque ad diem judicii. Circa quem locum vide Augustinum, 22 de Civit., c. 16, 17 et 18. Tertio, quia semper oportet januam cœli esse patentem, et viam salutis posse cognosci, quæ solum est in vera Ecclesia; si autem illa esset aliquo tempore prorsus invisibilis et occulta, in eo essent homines quasi extra statum salutis, quia non possent veram Ecclesiam ingredi, quanquam vellent. Quarto, quia usque ad diem judicii semper Ecclesia complectetur bonos et malos, et ita semper durabit, ut patet ex parabolis Aræ, zizaniorum, et decem virginum, Matthæi tertio, 13. et vigesimo; Ecclesia autem mixta ex bonis et malis semper est visibilis, ut Sancti passim docent, et Lutherani non negant. Vide Cyprianum, serm. de

Lapsis; Augustinum, de Unitat. Ecclesie, cap. 13 et 20, et sermone 2 in Psalm. 101 et 147; Bernard., serm. 29 in Cantic., circa id: *Tenui eum, nec dimittam;* Vincent. Lyrinens., in Commonitorio. Quinto, impossibile est veram Ecclesiam non retinere veram fidem; fieri etiam non potest ut eam exterius non profiteatur, cum debeat esse sancta, et ad salutem non satis sit *credere corde*, sed oporteat etiam *ore confiteri*, teste Paulo ad Roman. 10; ergo semper Ecclesia existit visibilis. Tandem vera Ecclesia visibilis est, et vera Ecclesia est perpetua; ergo visibilis Ecclesia illa est quæ hucusque durat, perpetuoque durabit.

6. *Ad primum fundamentum in n. 2. — Ad secundum.* — Primum fundamentum hæreticorum eversum jam est; sumunt scilicet falsum principium, in Ecclesia nihil requiri visibile et externum; quod tamen ad consistentiam ejus et quasi spiritualem unitatem pertinet. Ad alterum fundamentum, quamvis vera fides interior sit, tamen per externa signa videri aliquo modo potest; quamvis ergo non videatur ipsa forma qua membra Ecclesie interiori uniuntur inter seipsa, videtur saltem in suis signis, atque hoc est satis ut videamus corpus Ecclesie, et membra quæ illud componunt; et de singulis quidem membris, quando adsunt talia signa veræ religionis et obedientie ecclesiasticæ, prudenter judicare possumus vere esse membra Ecclesie, quamvis non certitudine prorsus infallibili; de toto autem corpore, non solum prudenter, sed infallibiliter etiam judicamus esse veram Ecclesiam, quia licet facile posset unum vel aliud membrum nos decipere, non tamen corpus universum, ut in sequenti sectione latius demonstrabo.

7. *Ad tertium.* — Ad testimonia adducta, respondetur, in quibusdam eorum doceri præcipuum ornamentum et pulchritudinem Ecclesie in interiori virtute esse positam, non tamen propterea affirmari externa opera non requiri, quamvis, ut hæc Deo grata sint, ab interiori virtute oporteat proficisci. Unde in Psal. 44, præter interiorem gloriam Ecclesie, requiritur ornamentum externum, quod *vestitui deaurato comparatur, et circumdatum dicitur varietate.* Præterea locus Jerem. 31 de novo Testamento procedit, in quo primum et præcipuum est gratia et charitas, quæ spiritualia sunt dona, ideoque dicuntur *in corde scribi*; sed hæc tamen habent externa signa quibus in corpore Ecclesie suo modo videantur. In loco Joannis quarto peculiariter voluit docere Christus advenisse tempus in quo im-

plendum erat id Malachie primo: *In omni loco offertur mihi oblatio munda*, atque adeo delendum fore ritum omnem veteris legis, in qua unus tantum locus et unum Solymæ templum ad offerendum Deo sacrificium designabatur, et ob id ait: *Neque in monte hoc, neque Hierosolymis adorabitis Patrem*, non quod in illis locis prohibitum foret adorare, sed quod neque ritu Samaritanorum, neque Judæorum, neque ex necessitate in eo loco, vel alio quolibet, sed ubique locorum, et Christianorum ritum, qui præcipue in vera fide et charitate positus est, adoretur. Ita Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius, divus Thomas, et Cajetanus in illo loco. Jam apud Lucam, decimo septimo, sermo aperte est de adventu Christi Domini in mundum, ac tacite distinguitur illic duplex adventus: alter jam præsens, ratione cuius dicitur, *regnum Dei intra nos esse*, quod de justitia, et gratia interpretatur Theophylactus; alter futurus ad diem judicii; dicitur autem fore *sine observatione*, quia repente sicut fulgur adveniet. Vide Bedam et Ambrosium in illum locum. Porro autem divus Petrus *spiritualem domum* vocat Ecclesiam, a præcipua ejus parte, nam maxime vivit spiritu; sic enim et justum hominem spiritualem vocamus; hostias vero spirituales appellat bona opera Christianorum, quia, ut Deo accepta sint, esse debent fide et charitate formata. Rursum, quia omnia quæ in lege nova præcipiuntur, quamvis externa sint, ad fovendam augendamque spiritualem justitiam referuntur; ideo lex hæc spiritualis dicitur; sæpe namque spirituale vocatur non solum quod in substantia sua tale est, sed etiam quod spiritui servit, vel illi subjicitur, aut etiam illum imitatur, qua phrasi Paulus resurgentium corpora spiritualia vocavit. Ad ultimum quod Brentius objiciebat, respondetur: sicut Thomas vidit et credidit, quia, ut Gregorius ait, aliud vidit et aliud credidit, ita nos videmus quidem Ecclesiam, videndo exteriora signa et veræ Ecclesie testimonia, credimus autem internam pulchritudinem et formam ejus, ut jam sectione sequenti videndum est.

SECTIO IX.

An certa et divina fide constare possit hanc numero atque in individuo, esse veram Ecclesiam?

1. *In quo conveniamus cum hæreticis.* — In præcedenti sectione, in genere defini-

mus, Ecclesiam esse visibilem, et aliquo modo credibilem, saltem humana et prudenti fide; nunc explicandum superest an hoc ipsum simpliciter credibile sit atque adeo credendum fide divina¹. Neque vero in communi tantum, sed in individuo etiam ostendendum est, quænam congregatio earum, quæ in mundo sunt, credenda sit vera Dei Ecclesia, estque ejusmodi quæstio in hac materia præcipua, utpote ex qua magnopere controversiarum omnium inter nos et hæreticos resolutio pendet; cum enim expressum in Scriptura sit veram Ecclesiam esse *columnam et firmamentum veritatis*, omnes sibi veram Ecclesiam attribuunt, ut sua falsa dogmata vera esse persuadeant, quod notarunt Irenæus, libro secundo contra Valentin.; Lactant., libro 4 Divinar. Institut., cap. ultimo; Cyprianus, libro de Unitate Ecclesie, et libro 4, epistola prima; Augustinus de Fide et Symbolo, cap. 10, de Agone Christiano, cap. 29, contra litter. Petilian., cap. secundo; Bernardus, sermone 66 in Cant. Convenimus igitur cum hæreticis eam esse veram Christi Ecclesiam, in qua vera Christi doctrina perseverat; differimus tamen quod ipsi nullum aliud signum veræ Ecclesie, præter veram doctrinam admittunt, ut videre est apud Hosium, 5 contra Brent., et Petr. Sot., in Confessione Catholica, cap. 4; nam, etsi alias notas veræ Ecclesie interdum afferant, omnes plane hanc primam includunt; fatentur enim requiri verum sacramentorum usum; illum autem verum definiunt, qui ex sana doctrina procedit. Addunt præterea requiri obedientiam erga ministros verbi; sed intelligunt aut certe intelligere debent de vero Dei verbo. Itaque hoc tantum signo veræ doctrinæ utuntur, veram autem doctrinam ex sola Scriptura pure et simpliciter intellecta desumi volunt. Sicque concludunt veram Ecclesiam ex sola Scriptura per se cognosci; ad quod institutum afferunt Chrysostomum, homil. 49 in Matth.; Augustinum, libro de Unitate Ecclesie, cap. 2 et 3, et epistola 166.

2. *In quo discrepamus.* — Catholici vero, quamvis hoc signum non detrectent (ipsis enim hæreticis maxime adversatur), attamen volunt illud potius ad definiendam, quam ad discernendam veram Ecclesiam valere. Est siquidem Ecclesia fidelium congregatio.

¹ De hoc argumento late Salmeron, tom. 1 in Paulum, lib. 1, 3 parte a disputatione undecima.

gatio, ut supra vidimus; fideles autem, qui veram Christi doctrinam retinent et credunt; hoc ergo modo definitur Ecclesia per veram doctrinam; attamen ad eam discernendam inter alias religiones falsas, tale signum per se solum non sufficit; oportebit enim quærere aliud ad discernendam veram doctrinam a falsa, omnes quippe hæretici gloriantur se veram doctrinam retinere. Quare ex ipsa sola doctrina nullus potest evidenter convinci, si aliis signis non utamur, quod etiam Augustinus indicat libro contra Epistolam Fundamenti, cap. 4. Quod si loquamur non de iudicio evidente (evidentia scilicet credibilitatis), sed de iudicio fidei, potius ex veræ Ecclesiæ auctoritate de vera doctrina debemus iudicare, quam e contra Ecclesiam ex doctrina, ut Augustinus supra, cap. 5, docet, et in libro de Utilitate credendi, cap. 14; Irenæus, lib. 3, cap. 4; Tertullianus, de Præscriptionibus hæreticorum, et in sequentibus late dicemus; omissis ergo hæreticis,

3. *Assertio prima.* — Dico primo fieri posse evidenter credibile, quænam hominum congregatio sit vera Christi Ecclesia. Probatur. Supponendum ex dictis illam esse veram Christi Ecclesiam, quæ veram Christi doctrinam integre et sine errore credit ac prædicat; fieri autem potest evidenter credibile quæ sit vera fides et doctrina, ut supra ostensum est, disput. 4, section. 3; prætereaque evidenter constare quænam congregatio illam doctrinam profiteatur et credat; hoc enim ad sensum constare potest, ut ex dictis sectione præcedenti patet. Est siquidem non solum evidenter credibile, sed fere etiam evidenter verum, ab ea congregatione vere teneri doctrinam illam, quam exterius omnia membra oris confessione et Dei cultu et obedientia profitentur: quare, etc. Porro hæc eadem conclusio manifestior erit ex sequenti.

4. *Assertio secunda.* — Unde probari imprimis possit. — Dico ergo secundo: evidenter credibile est, ac positus nonnullis fidei principiis, evidenter verum hanc congregationem, quæ nunc sub obedientia Gregorii XIII, in fide Christi et Petri existit, esse veram Ecclesiam, quæ a Christi institutione semper in eadem fide perseverat, sub obedientia successoris Petri pro tempore existentis, et quæ simili modo per continuam successionem usque ad finem mundi durabit. Est conclusio mihi certa, quæ sufficienter probari posset illis signis veræ doctrinæ et fidei, quæ supra adducta sunt; patebit enim evidenter legenti, illa

signa solum reperiri in ea doctrina quam Ecclesia Romana profitetur. Unde eadem evidentia concluditur hanc esse veram Ecclesiam.

5. *Probat eandem Augustinus ex attributo Catholica.* — Sed præterea arguo ex proprietatibus veræ Ecclesiæ supra tractatis in sect. 7, quas hæretici non negant, cum ex Scriptura aperte colligantur. Ex illo ergo *Catholica* attributo tripliciter arguit Augustinus, lib. contra epistolam Fundamenti, c. 4. Et enim quamvis hæretici omnes (ut ibi tradit) veram Ecclesiam sibi usurpent, si tamen a paganis vel quibusvis aliis, ubi sit Catholica Ecclesia interrogentur, non audent sua conventicula designare, quia *Catholica Ecclesia* per totum mundum diffusa est. Secundo ex duratione, nam sola hæc congregatio invenitur perpetua; reliquæ nuper inceperunt, ac quotidie mutantur, prout latius prosequitur idem Augustinus, libro 3 de Baptismo, cap. secundo, et in Psal. 57, indicantque Hieronymus, contra Luciferian.; Hilarius, sexto de Trinitate, ante medium; Optat., 2 contra Parmen.; et faciunt dicta alibi, d. 4, sect. 4, num. 7, de signis hæresis. Videatur quoque Nicephorus, libro 4, cap. 5; et huc spectat etiam argumentum illud sæpius a Patribus repetitum, quod ex perpetua successione Romanorum Episcoporum, eandem in sede Petri colentium fidem, eademque potestate et dignitate utentium sumitur; nam sicut manifestum est eos continenter Petro successisse, ita eam Ecclesiam, quæ tali Episcopo conjuncta et subjecta est, illi Ecclesiæ succedere constat, quæ sub Petro fuit; hoc nimirum argumento utitur Augustinus, de Utilitate credendi, cap. decimo septimo, et epistola 165 ad Generosum, et in Psal. contra partem Donati; Tertullianus, de Præscriptionibus hæreticorum; Optatus, secundo contra Parmenian.; proptereaque Epiphanius, hæresi 27, Irenæus, lib. 3, cap. 3, Euseb., Nicephor., et alii catholici historiographi diligentissime observarunt hanc non intermissam Episcoporum Romanorum seriem, quod plurimum ad veritatem Ecclesiæ demonstrandam prodesse intelligerent. Tertium argumentum Augustini ex eadem proprietate, est consensus populorum et gentium; a tempore enim Apostolorum in omnes fere orbis provincias, quæ tunc erant exploratæ, vera Christi Ecclesia introducta est, ut constat ex Patribus, qui fere ab illis temporibus scripserunt: Irenæo, lib. 4, c. 3; Tertulliano, libro contra Judæos, cap. 3; Cypriano, libro de Unitate Ecclesiæ; Atha-

nasio, de Humanitate Verbi; Chrysostomo et Hieronymo, Matth. 24; Augustino, epistola 28 et 80; Leone Papa, sermone primo de Spiritu Sancto, qui omnes de ea profecto Ecclesia loquuntur, quæ ad sua usque tempora in communionem et obedientiam Romani Pontificis duravit; eandem vero postea permanisse usque ad tempora Gregorii, cum eadem consensione omnium populorum, constat ex ejus epistolis ad plerosque Orientis et Occidentis Episcopos. Viderique potest etiam Beda, lib. 6 in Cant., cap. 6. Eademque ratione et modo fuisse continuatam usque ad tempora Bernardi, constat ex ejus libris ad Eugen., et ex libro secundo ejus vitæ, in cap. 7. Idem possumus nostro hoc tempore experimento probare, nam, licet hæreses et alia infidelitatis genera multas regiones occupaverint, vix tamen ulla regio extat, in qua non inveniantur multi qui ad hanc Ecclesiam pertineant; nulla autem fuit hæreticorum secta, quæ una manens et sibi consentiens, multis populis fuerit persuasa; nam cum primum incipit hæresis, ita variatur atque dividitur, ut jam non propagetur falsa religio, sed nova creetur, quod bene ponderavit Augustinus, libro de Pastoribus, cap. 8, qui de eadem ratione videndus est in lib. de Unitate Ecclesiæ, c. 14, de Utilitate credendi, c. 14 et 17.

6. *Quarta probatio ex attributo, una.* — *Confirmatur.* — Quarta ratio sumitur ex alio Ecclesiæ attributo, scilicet, *Una*: consistit autem unitas hæc, ut supra vidimus, primo et per se in consensione in eandem fidem, catholicamque doctrinam cum antiqua Apostolorum Ecclesia; ostensum est autem similiter superius, in Ecclesia Romana, uno veluti ore membra ejus omnia in easdem veritates Catholicas convenire, et cum tota antiquitate in eandem fidem conspirare; congregationes autem hæreticorum, non item, cum et nuper inceperint et inter se non consentiant, nec multo tempore in una credulitate perseverent; quod certe ex eo oritur necessario quia viam unam non sequuntur, et animatam suæ fidei regulam non habent, sed nudam Scripturam, quam eorum quisque pro suo arbitratu amplectitur et interpretatur; ex quo confirmari potest hæc ratio, nam unum ex præcipuis signis veræ atque unius Ecclesiæ Christi, est uni capiti, Christi Vicario, universalique pastori, copulari, cui in rebus fidei et morum obediat; hæc enim conjunctione nihil magis necessarium est ad Ecclesiæ unitatem et stabilitatem, ut tradit Cyprianus, lib. 1, epist. 3,

et lib. 4, epistola 8, et libro de Unitate Ecclesiæ, nosque ex parte in superioribus docuimus, atque ex parte demonstrabimus in sequentibus, et ea quæ in hæreticis ipsis experimur hujus rei sufficientem faciunt fidem. Quia enim ab hoc capite disjuncti sunt, non solum in fide inter se (nedum a nobis) sunt divisi, sed nihil fere eorum retinent quæ ad unitatem Ecclesiæ et ornamentum maxime necessaria sunt, qualis est concordia in eodem usu ritumque sacramentorum, eodem sacrificio, in Dei cultu, in præcipuis moribus, etc.

7. *Probat quinto ex attributo Sancta.* — Quinta ratio sumitur ex Ecclesiæ *Sanctitate*, quamvis plurima, quæ de hac re dici poterant, supra, cum de credibilitate fidei, disp. 4, sect. 3 et sequentibus, ageremus, insinuavimus. Primum igitur, Ecclesiæ *Sanctitas*, in rectissima ac purissima institutione consistit; est autem evidens Ecclesiam, quam veram esse demonstramus, omnino integram et sanam doctrinam in his quæ ad mores spectant, continere; neque aliquid in ejus institutione reprehendi posse, quod naturali juri contrarium sit. In iis etiam quæ ad cultum Dei spectant, summam exercet pietatem, justitiam etiam et misericordiam erga proximos; docet temperantiam, et castitatem, et cæteras perfectas virtutes commendat, quod in nullo paganorum aut hæreticorum ritu integre servari, et supra ostendimus, et per se constat satis. Deinde, si de personarum sanctitate loquamur, quamvis in Ecclesia hæc multos esse peccatores non negemus, attamen evidentissimum est in nulla alia congregatione reperiri viros tanta religione et sanctitate præcellentes; qua de re videndus Augustinus, libro de Moribus Ecclesiæ, cap. 31, et quæ citata disp. 4 dicta sunt.

8. *Probat sexto, ex attributo Apostolica.* — Sexta ratio sumi potest ex alio Ecclesiæ attributo, quod sit *Apostolica*; sed hæc fere ad rationes superiores revocari potest: est scilicet *Apostolica*, quia doctrinam Apostolorum retinet, quia ab Apostolis legitima successione descendit, quæ duo in hanc solam Ecclesiam convenire jam ostensum est. De quo argumento lege Irenæum lib. 3, cap. 43; et Augustinum q. 110 in novum et vetus Testamentum.

9. *Septima, ex donis in vera Ecclesia reperiis.* — Septima ratio ducitur ex donis quæ in vera Dei Ecclesia reperiri oportet, qualis est vera prophetia donumque miraculorum, nam hæc a solo Deo esse certum est, et in testimo-

nium veræ doctrinæ præcipue dari, quæ tamen dona in hac sola Ecclesia vere et proprie reperiri, illa disp. 4 de credibilitate fidei, ostendimus. Utitur vero hoc argumento Augustinus, citato cap. 4 contra Epistolam Fundamenti.

10. *Octava ex optima gubernatione Ecclesiæ.* — *Confirmatur.* — Octava ratio sumi potest ex optimo ordine et gubernatione Ecclesiæ; probatum enim supra est, in sect. 5, veram Christi Ecclesiam esse corpus organicum et optime compositum, membrisque distinctum et ordinatum, quæ quidem omnia in hac, quam confirmamus, Ecclesia reperiuntur; alii namque in ea sunt Episcopi et pastores, alii autem oves; quidam sunt Sacerdotes, quidam vero laici; alia est ecclesiastica potestas, alia civilis: varii denique sunt gradus et ordines; omnes porro unum agnoscunt caput, a quo generalem influentiam recipiunt: sunt præterea in hac ipsa Ecclesia diversi illi hominum status, quos divus Dionysius et Patres alii in vera Christi Ecclesia distinxerunt. Quidam enim communi via mandatorum incedunt, quidam perfectionis viam profitentur, quidam denique in perfectorum statu sunt constituti, et eorum munera exercent. In vera etiam Ecclesia inveniri debent templa, sacrificia, orationes publicæ et privatæ, quæ omnia in Romana Ecclesia decentissime constituta esse constat manifeste. Quibus omnibus orbata esse hæreticorum conventicula, manifestius est, quam ut id verbis sit prosequendum. Illud tamen præcipue observandum est, quod Turrian., in suo libro de Ecclesia, latissime contra hæreticos urget, necessario fatendum illis esse carere se veris Episcopis et pastoribus, et consequenter vera Ecclesia, quæ sine Episcopo esse nullo modo potest, ut Cyprianus, libro 4, epistola 4, et Hieronymus contra Luciferian. recte confirmat; nam grex pastore destitutus illico perit, Joan. 10 et Marc. 14, ex Zachar.

13. Episcopi autem sunt Ecclesiæ pastores, Joannis ultimo, Actorum 20, et ad Ephes. 4. Jam quod inter hæreticos, præcipue a Lutero, ac deinceps, nulli sint veri Episcopi liquido constat¹, quia nullus est verus Episcopus, nisi qui Apostolis, ratione potestatis, ordinis, seu consecrationis, vel etiam jurisdictionis, succedit; utroque autem modo succeditur Apostolis in Ecclesia Romana; non item inter

¹ Consulatur auctor de Pœnit., disp. 16, sect. 3, n. 30, et d. 25; de Censur., disp. 1, sect. 2; in Defens. fidei, lib. 3, a c. 6.

hos hæreticos; etenim Episcopus, quoad consecrationem et ordinem Apostolis tunc succedit, cum vel ab ipsis, vel ab iis quos ipsi consecrarunt, aut proxime et immediate, aut mediate, et per consecrationum successionem, ordinatus est. Christus enim Apostolis, et qui illis succederent, consecrandi tradidit potestatem ut hujusmodi traditione et successione verum Ecclesiæ regimen permaneret. Unde et Paulus ipse, qui immediate a Christo vocatus est, per veros nihilominus Ecclesiæ ministros et Baptismum et Ordinem suscepit, ut patet Actorum 9 et 13, et ad Gal. 1. Similiter de potestate jurisdictionis censendum est: omnis enim spiritualis et ecclesiastica jurisdictio in Apostolis fuit, sive omnes illi eam immediate a Christo habuerint, sive solus Petrus, et alii per ipsum quod alibi disputandum est¹. Jam igitur nulla esse potest episcopalis dignitas et sedes, nisi quæ vel ab Apostolis ipsis, vel ab habente Apostolicam potestatem, instituta est, et ab eis legitima successione descendit; hujusmodi autem esse eos Episcopos qui in Ecclesia Romana sunt, et per se satis, et ex superioribus etiam liquet; inter hæreticos autem non creari veros Episcopos constat; tum quia aut a veris Episcopis non consecrantur, aut veram rationem hujusmodi consecrationis non servant; tum quia novas ipsi episcopales sedes sibi erexerunt, quæ nunquam antea ad eam dignitatem fuerant erectæ. Lege Turrian. supra, et Petrum Sot. in Confessione catholica, c. 62; Lindan., in Panoplia, libro 4, c. 81. Ad hanc rationem, quæ nimirum ex optimo ordine et gubernatione Ecclesiæ sumitur, confirmandam, valent ea quæ de temporibus Juliani Apostatæ historiæ referunt, qui, ut idolorum cultum et falsam gentium sectam persuaderet, sectatores suos ordinem et regimen Ecclesiæ catholicæ imitari persuadebat. Vide Niceph., libro decimo, capite vigesimo primo.

14. *Nona probatio ex legitimo usu sacramentorum.* — Nona ratio erui potest ex legitimo usu sacramentorum; quamvis enim quibusdam Catholicis videatur hanc notam non requiri in vera Ecclesia; nam tempore Cypriani, quæ in Africa erat, sacramento Baptismi abutebatur, rebaptizando, scilicet, baptizatos ab hæreticis, cum tamen ibi vera existeret Ecclesia, ut Augustinus ait, libro sexto de Baptismo, capite septimo; Hieronymus, contra

¹ Consulatur etiam Salmeron., in Acta Apostol.

Luciferian.; similiter Corinthiorum Ecclesia non sincere tractabat sacramentum Eucharistiæ, nec tamen propterea vera Ecclesia non erat, et patet 1 Corint. 11; nihilominus, de universali et catholica Ecclesia loquendo, non potest illa carere vero sacramentorum usu, saltem quoad ea quæ substantiam sacramentorum attingunt, et ad veram doctrinam de legitimo eorum usu præceptisque necessariis spectantem pertinent; quamvis in aliqua parte Ecclesiæ possit interdum ob ignorantiam invincibilem in aliquo sacramentorum ritu errari, vel certe, ex pravitate morum, alicujus sacramenti usum non convenienter exerceri, ut adductis exemplis bene probatur. Quod autem nos tradimus certum etiam esse debet; quoniam alias tota vera Christi Ecclesia posset aut in vera fide aut in necessariis ad salutem decipi, quod et supra ostensum est et in sequentibus etiam ostendetur impossibile; jam vero dictum sacramentorum legitimum usum in Romana Ecclesia retineri, probari hoc loco breviter non potest: in propriis vero locis singulorum sacramentorum ex aliis principiis fidei, et Scripturis, et conditionibus manifeste contra hæreticos convincitur, ubi etiam ostenditur novos hæreticos in hac parte maxime deficere, ac licet in ea non errarent, haud satis fore ad veram Ecclesiam apud ipsos comprobendam; nam hæc ejus nota necessaria quidem est, non tamen sufficiens.

12. *Ultima probatio ex legitimo usu Scripturarum.* — Decima ratio haberi potest ex legitimo usu Scripturarum, quem necessarium esse in vera Ecclesia nec hæretici ipsi negant; eos autem illo carere, evidenter ex supra dictis de credibilitate fidei constare potest; nam ad suam libidinem Scripturas mutilant, et quam volunt partem amplectuntur, quam vero sentiunt cum sua falsa doctrina apertissime pugnantem rejiciunt. In exponendis præterea Scripturis, suo tantum judicio nituntur. Unde fit ut omnem prorsus Scripturarum vim et auctoritatem enervent; Ecclesia vero Catholica in utraque re perpetuam traditionem et Patrum consensionem, aliasque fidei regulas certissimas observat et sequitur, et hic est sensus Augustini et Chrysostomi, quos, ut in principio dixi, hæretici in suum favorem appellant, quamvis testimonium illud Chrysostomi ex imperfecto opere sumptum sit, cujus auctor ignoratur. Eandem rationem prosequitur divus Gregorius 20 Moral., cap. 7; et Tertullianus de Præscriptionibus hæreticorum; Cyprianus, de Unitate Ecclesiæ, et

magna licet brevitate, summa tamen eloquentia et sanctitate, Pater Edmundus Campian., in suo illo aureo libello in causa fidei, ratione prima et secunda, quem eo ipso anno 1581, antequam pro Romana quidem religione, prætextu autem perduellionis, mactaretur, Angliæ Academiis obtulerat.

13. *Assertio tertia.* — *Probatur.* — *Confirmatur primo.* — *Confirmatur secundo.* — Dico tertio: Catholica fide tenendum est hanc certam et individuum hominum congregationem, quæ Romanam fidem profitetur, et cum Pontifice Romano conjuncta est, esse veram Christi Ecclesiam Catholicam. Probatur primum: ex Symbolo Apostolorum constat teneri nos ad credendum veram Christi Ecclesiam catholicam; quod autem non satis sit eam confuse et universe credere, sed oportet determinate et in individuo, ita ostenditur: nam tenemur credere ea quæ vera Ecclesia credit; hoc autem est impossibile, nisi certa Ecclesia in particulari credatur; si enim de quacumque in individuo dubitare licet, de cujuscumque etiam propria doctrina fas erit dubitare; idque solum confuse certum erit, doctrinam aliquam esse veram. Confirmatur ex perpetua traditione et sensu Patrum; omnes enim Ecclesiam suo tempore existentem, habentem eas proprietates quas Romana habet, legitimaque traditione succedit, certa fide credebant esse veram Christi Ecclesiam, et hæreticum judicabant qui se ab illa separasset, hocque modo interpretabantur articulum Symboli: *Credo in unam sanctam Ecclesiam Catholicam*, non de Ecclesia abstracta aut invisa, sed de ea cui suo unusquisque tempore tenetur credere et obedire; quam interpretationem Catechismus Pii V recte prosequitur. Tandem de fide est ibi esse veram Ecclesiam ubi est integra fidei doctrina; sed est etiam fide certum doctrinam hanc quam hæc Ecclesia in individuo retinet, esse veram et integram Christi doctrinam; ergo.

14. *Objectio, quæ multipliciter diluitur.* — *Triplex responsio.* — Tota vero difficultas in præsentem est, quia nunquam Deus revelavit hanc numero Ecclesiam veram esse, nec id Apostoli docuerunt, sed de Ecclesia tantum quæ suo tempore fuit; nec in Scriptura tale aliquid continetur, nec alia certa revelatione constat; non est ergo hæc res de fide, sed, ut maxime, conclusio Theologica. Respondeo primo Apostolorum Ecclesiam et nostram unam et eandem esse, ac proinde qui illam esse veram Ecclesiam revelavit, idem de hac nos-

tra voluit manifestum; omnia siquidem ea loca, in quibus Scriptura docet Ecclesiam perpetuam, non de illa tantum loquuntur quæ tempore Apostolorum extitit, vel nunc existit, sed de illa prorsus quæ tota temporum successione eadem perseverat. Secundo hanc esse veram Ecclesiam, quam nos dicimus, non ex vi alicujus syllogismi, sed per immediatam revelationem credimus, quæ sufficienter nobis proponitur per evidentia signa credibilitatis, ut ostendimus suo loco; itaque intelligendum est, Deum a principio revelasse, et per Apostolos docuisse, eam esse ejus Ecclesiam, quæ evidentibus signis, modo jam exposito, visibilis et credibilis pro diversitate temporum conspicitur. Tertio, hoc idem perpetua traditione et communi Patrum consensione habetur, quam traditionem esse infallibilem regulam fidei supra docuimus; quamvis enim Patres non loquantur de his hominibus in individuo, qui nunc sunt, loquuntur tamen formaliter de hac numero Ecclesia, et congregatione habente eas proprietates, quas ipsorum tempore Ecclesia habebat. Quarto, ipsa Ecclesia seipsam proponit ut veram, et quia sufficienter et evidenter proponitur, ideo obligat ad credendam talem veritatem, non minus quam cæteras ad veram fidem pertinentes: quemadmodum verus Propheta, qui sufficienter proponit res sibi a Deo revelatas, consequenter proponit sufficienter se esse verum Prophetam. Denique sicut Judæi tenebantur credere futurum esse verum Messiam, eum hominem in quo impleverunt omnia quæ de Messia erant prædicta a Prophetis, et postea aperte videntes impleta esse illa omnia in hoc homine Christo, tenebantur credere hunc ipsum hominem esse illum Messiam promissum, et jam hoc sufficienter illis revelatum, quamvis non essent alia miracula, nec alia signa; ita, etc. De auctoritate Ecclesiæ circa res fidei quæ explicanda hoc loco sequebatur, jam superius, disp. 5, a sect. 3, tractatum est.

DISPUTATIO X.

DE SUMMO PONTIFICE.

Explicuimus disputatione præcedente totam Ecclesiæ rationem et regiminis formam, quam monarchicam esse conclusimus; sequitur ut de monarcha ipso, ac supremo Pastore disseramus. Quoniam vero in superioribus jam ostensum est id caput, et necessarium esse in Ec-

clesia et a Christo Domino institutum, eo generatim posito, progredimur ad demonstrandum in quonam homine hanc dignitatem constituerit, in quibus deinceps perpetua successione duraverit, in quo tandem hodie perseveret ac modo simili semper perseverabit. Disputant vero de hoc argumento imprimis auctores ii, quos præcedenti disputatione meminimus: D. Thomas 2. 2, quæst. 5, art. 50, lib. 4 contra Gent., cap. 76, et in opusc. de Regimine Principum, si ejus est, et in opusc. contra Errores Græcorum; Theologi in 4, agendo de clavibus; recentiores contra Lutheranos; Turrian., contra Sadeelem; Bellarm., tom. 1, tota controversia 3; Valent., controvers. 1, libro 8; Salmeron, tom. 4, part. 3, a tractatu 1 usque ad 5, et in acta Apostol., a tract. 62. Videri quoque potest Molina, de Justit., tract. 5, disput. 4, ubi quosdam alios adducit in num. 8. Addi possunt jurisperiti, in tom. 13 Tractatum, part. 1 et 2, speciatim Michael de Anin¹.

SECTIO I.

An Christus Dominus universalem Ecclesiæ curam Petro concesserit, atque adeo an Petrus fuerit in terris primus Christi Vicarius, et universalis Ecclesiæ Pontifex et Pastor.

1. *Probatur primo ex Scriptura. — Probatur secundo ex Patribus. — Probatur tertio a posteriori.* — Ostendimus superiori disputatione variis modis in quæstione hac ab hæreticis erratum fuisse, quorum placita satis confutavimus; in sequentibusque veritatem confirmando, iterum ea impugnabimus: illis ergo prætermisissis, dico primo: Omnes Apostoli acceperunt a Christo Domino jurisdictionem et spirituales potestates in totam Ecclesiam et in totum orbem. Conclusio est certa et communis, quæ patet primo ex Scriptura, Matth. 18: *Quæcumque alligaveritis, etc.*; quamquam enim Origenes, Theophilact. et alii verba hæc, non de spiritali jurisdictione Sacerdotum, sed de actu correctionis fraternæ et remissionis injuriarum interpretentur, at tamen literalis sensus est de potestate clavium: reddit enim Christus Dominus rationem, quare is qui Ecclesiam, id est Pastores Ecclesiæ non audit, habendus sit tanquam

¹ Videri etiam possunt dicta superius in disp. 5, sect. 4, et in Defens. fidei, lib. 3, et nonnulla lib. 4 de Legib. a principio.

ethnicus et publicanus; quia nimirum Pastores Ecclesiæ habituri erant potestatem ad præcipiendum, excommunicandum, solvendum et ligandum. Ita Hilarius, Anselmus, et alii expositores ibi, et Augustinus, tractatu 26 et 49 in Joan. Verum quidem est eo loco Christum Dominum non dedisse potestatem Apostolis, sed promisisse, vel prædixisse fore ut haberent illam; quod notavit Turrecremat., libro 2 Summæ, cap. 77; hoc tamen sufficit intentioni nostræ, nam Christus promissionem implevit, Joannis 20: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos, quem locum Cyrillus et Chrysostomus in hunc sensum exponunt; et eandem vim habent verba illa Matth. ultimo, et Marc. ult.: Data est mihi omnis potestas, etc.* Confirmatur, quoniam constat ex Scriptura omnes Apostolos ab ipso Christo Domino Apostolicam dignitatem accepisse, Matth. 10, Marc. 3, Luc. 6, Joan. 20, ad Galat. 1 et 2, ad Ephes. 4, et 1 Corinth. 12; de ratione autem dignitatis apostolicæ est jurisdictio, et potestas spiritualis in universum populum fidelem, ut D. Thomas notat, primæ Corinth. 12, et ad Gal. 1, ubi Paulus etiam asseverat se non ab Apostolis, sed a Christo potestatem accepisse in universum orbem, eo quod ab illo fuerit Apostolus constitutus; quare, etc. Secundo, principaliter patet conclusio ex Patribus, qui hanc conclusionem sæpe affirmant, et in illius sensu non raro pronuntiant Apostolos fuisse dignitate pares. Ita Anaclet. Papa, epistola 3, habetur cap. *In novo Testamento*, 21 d.; Leo Papa, serm. tertio in Anniversario assumptionis suæ; Cyprianus, lib. de Unitate Ecclesiæ, habetur cap. *Loquitur*, 24, q. 1; Hieronymus, in id ad Gal. 2: *Restitit ei in faciem*; habetur cap. *Paulus*, 2, q. 7, ubi Gratianus explicat de æqualitate Sanctitatis, sed non recte, id enim neque sciri potest, neque fortasse verum est. Rursus Hieronymus, 1 contra Jovin.; Hilarius 6 de Trinitate, paulo post medium; Vigil. Papa, in Epist. decret., cap. 7. Tertio, probatur assertio ex effectibus: legimus namque Apostolos generaliter quasque mundi partes peragrasse, et presbyteros et Episcopos constituisse et ordinasse, ut constat ex Actis Apostolorum, et epistolis Pauli, qui Ephesi Timotheum consecravit, Titum constituit Cretæ, et de aliis non paucis videri potest Niceph., lib. 2 et 3, per multa capita. Exercuerunt præterea actus varios jurisdictionis, eujusmodi sunt excommunicare, ac leges ferre, sicut patet ex 1 Corinth. 5, 6, 7, 11 et 14.

2. *Pro assertione prædicta notatio prima: qui Apostoli proprie fuerint. — Quid de Barnaba, de quo l. 4 de Legib., c. 1, fin. — Triplicis dignitatis in Apostolis notatio secunda.* — In hac tamen conclusione advertenda sunt nonnulla. Primum, nomine Apostolorum nos intelligere duodecim, S. Matthiam, videlicet, includendo, et excludendo Judam, qui, licet fuerit ad Apostolatam vocatus, electus, et Apostolus nominatus, ut patet Luc. 6, nunquam tamen veram Episcopi consecrationem aut Apostoli jurisdictionem obtinuit, cum jam laqueo vita finierit, quo tempore cæteri jurisdictionem acceperunt. Comprehendimus etiam D. Paulum, de quo et conclusio et rationes factæ æque ac de aliis Apostolis procedunt; de Beato Barnaba nihil mihi certum constat; Clemens enim, 7 Constitutionum, eum inter septuaginta Discipulos numerat, et quamvis Act. decimo tertio Spiritus Sanctus dixerit: *Segregate mihi Saulum et Barnabam, in opus ad quod assumpsi eos*, et propterea nomen Apostoli in Ecclesia obtinuerit, dubitarique non possit quin Episcopus fuerit, ut ex eodem cap. 13 colligitur, at non satis constat illum dignitatem Apostolicam quoad omnia quæ de illius ratione sunt, atque adeo quoad universalem jurisdictionem obtinuisse. Unde neque Ecclesia æquali solemnitate festum ejus, ac aliorum Apostolorum celebrat. Secundo, est advertendum tria in Apostolis esse distinguenda, ordinem Sacerdotii, consecrationem Episcopalem, et jurisdictionem universalem: quæ tria certissimum est in singulis eorum fuisse vel immediate a Christo data, vel certe ex præcepto ejus; et de ordine quidem Sacerdotii, certissima fides est omnes illum a Christo Domino immediate accepisse sub noctem Cænæ verbis illis: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut Tridentinum definit, sess. 21, c. 1.

3. *Quomodo collata fuerit Apostolis potestas jurisdictionis. — De Thoma et Matthia Apostolis.* — De potestate item jurisdictionis, mihi multo probabilius est, eam omnes a Christo Domino immediate accepisse, quæ est antiquorum Theologorum communior sententia, in 4, d. 18, 20, 24, ubi D. Thomas, Bonaventura, Albertus, et alii; Gabriel in Canon. lect. 3; Cajetanus, tract. de Auctoritate Papæ et Conciliorum, cap. 3; Turrian., lib. 2, pro epistolis Pontif., c. 21, et in Scholiis, lib. 6 Constit., cap. 12, pag. 81; Soto, d. 20, q. 1, art. 1; Victor, Relect. 2, de Potestate Ecclesiæ, q. 2; Castr., 2 de Just. hæret. puni-